

Кравченко С. М.

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Київ, Україна, svetlanazozulya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3350-4638>

ІННОВАЦІЯ ЯК ТРЕНД РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД США

Анотація. Метою статті є аналіз окремих освітніх інновацій у загальній середній освіті США з проєкцією на українську систему освіти в умовах її реформування та інтеграції у світовий освітній простір. Застосування комплексу методів (інформативного, описового, систематизації, пошуку й синтезу наукового матеріалу) дало змогу конкретизувати такі поняття, як «освітня інновація», «освітній ваучер», «цифровий розрив». За результатами дослідження розглянуто освітній ваучер як рушій формування конкурентоспроможності закладу середньої освіти та підвищення якості освітніх послуг. Вивчено результати впровадження освітнього ваучера в системі середньої освіти США на прикладі окремих штатів. Проаналізовано підсумки найбільшої шкільної ваучерної програми у штаті Індіана – *Indiana Choice Scholarships Program*. Зроблено висновки, що для сучасного українського суспільства надважливим завданням є вироблення перспективних орієнтирів розвитку й ефективних практик упровадження освітніх інновацій, реформування освітньої системи шляхом трансформації її в ефективну модель освіти, яка відповідає міжнародним стандартам. Запропоновано рекомендації, що можуть становити перспективу для розвитку загальної середньої освіти в Україні з оперттям на позитивний досвід США.

Ключові слова: дистанційне навчання, освітній ваучер, освітня інновація, цифровий розрив.

JEL classification: I2, I21, I29.

DOI: 10.32987/2617-8532-2022-1-113-124.

Освіта – загальнолюдська цінність, яка є основою інтелектуального, духовного й культурного розвитку кожної особистості, її успішної соціалізації, інтелектуалізації та прогресу суспільства загалом. Сучасний світ характеризується масштабністю глобалізації, збільшенням інформації, ускладненням суспільних проблем, непередбачуваністю й неоднозначністю розвитку всіх

сфер життя, переосмисленням стереотипів і зміною акцентів. У таких умовах роль освіти поступово трансформується в інструментарій для набуття інноваційних навичок, зокрема креативності, самомотивації та саморозвитку на основі соціалізації, підвищення цифрової компетентності тощо. У цьому контексті ми розглядаємо інновації як інструмент необхідних і позитивних змін,

рушій якості освіти. Таким чином, інновації в освіті мають особливе значення, оскільки відіграють вирішальну роль у створенні сталого майбутнього.

Розвиток освіти в Україні має ґрунтуватися як на національних стандартах, так і на міжнародних нормах. У зв'язку з цим аналіз і узагальнення окремих освітніх інновацій у США становлять для нас не лише теоретичний інтерес, а й практичну цінність.

У контексті наукового пошуку вагомими є праці зарубіжних учених, зокрема дослідження з питань шкільної реформи (Л. Кубан), онлайн-навчання (С. Аарон, М. Коул, Л. Суорц, Д. Шеллі), новітніх освітніх технологій (Е. Барбера, Б. Грос, П. Кіршнер), стратегій розвитку освіти у XXI ст. (А. Камінс), упровадження освітніх інновацій (Д. Крайтон, А. Левассер, Т. Хайк, Л. Цзян).

Важливими для аналізу окресленого нами питання є результати наукових розвідок українських науковців, які проводять порівняльні дослідження в розрізі проблем глобалізації, інтеграції та модернізації освіти, формування освітньої політики й змісту освіти в країнах Європи та англомовних країнах (Н. Авшенюк, А. Лігоцький, І. Литовченко, О. Локшина, О. Матвієнко, А. Сбруєва, С. Сисоєва, І. Шемприх). Чітким орієнтиром щодо теоретичних засад освітніх реформ у США є докторські й кандидатські дисертаційні дослідження з реформування загальної середньої освіти та розвитку педагогічної думки в цій країні на початку XXI ст. (О. Літвінова, К. Шихненко, М. Шутова), а також медіаосвіти, освіти дорослих у

США (Г. Головченко, Н. Приходькіна, О. Теренко).

Аналіз останніх публікацій переконливо засвідчує поглиблення вивчення питань упровадження новітніх цифрових інструментів в освіті, реалізації дистанційного навчання як педагогічної технології, проектування освітнього середовища в умовах пандемії COVID-19 ученими Національної академії педагогічних наук України. Це, зокрема, аналітико-методичні матеріали за загальною редакцією О. Топузова «Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи» (2021) [1]; науково-аналітична доповідь провідних учених академії В. Кременя, О. Ляшенка, О. Локшиної «Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура» (2020) [2]; видання, підготовлені компаративістами відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, а саме: «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-червень 2020 р.)» (2020) [3], «Освіта та навчання в контексті пандемії COVID-19» (2020) [4] та ін.

Водночас огляд наукової літератури показав, що феномен освітніх інновацій у загальній середній освіті США є актуальним, багатомірним і потребує подальшого вивчення. Це обумовило мету дослідження – проаналізувати окремі освітні інновації в загальній середній освіті США з проєкцією на українську систему освіти в умовах її реформування та інтеграції у світовий освітній простір.

Відповідно до окресленої мети під час дослідження застосовано методи, поєднання яких сприяло

комплексному баченню аналізованих нами аспектів. Інформативний та описовий методи разом із систематизацією забезпечили пошук і синтез фактичного наукового матеріалу. За допомогою структурного методу було обґрунтовано поняття «освітня інновація», «освітній ваучер», «цифровий розрив». Порівняльний підхід уможливив аналіз освітнього ваучера як феномена в загальній середній освіті США. Системний підхід сприяв виробленню практичних рекомендацій для української системи освіти в контексті її реформування.

Термін «інновація» увійшов до наукового вжитку в 1940-х роках, закріпивши одну з найважливіших рис науково-технічної революції в суспільстві. Спершу його використовували німецькі й австрійські науковці при аналізі соціально-економічних і технологічних процесів. Згодом вживання цього терміна актуалізувалося також у педагогіці, зокрема на позначення нововведень у системі освіти, що обумовило виникнення спеціальної галузі методологічного знання – освітньої інноватики [5].

Зауважимо, що Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002) регламентує термін «інновація» як новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [6].

Американський словник англійської мови Merriam-Webster визна-

чає інновацію як нову ідею, метод чи засіб [7].

Інновації – це прагнення до досконалості та постійне вдосконалення. Вони ґрунтуються на допитливості, готовності ризикувати й експериментувати [8]. Саме в такому сенсі нині інноваційність сприймається як сучасна характеристика індивідуума та суспільства загалом [5].

З-поміж складників освітньої інноватики виокремлюють: теорію створення інновацій в управлінні системою освіти (чартерні школи, освітні ваучери, системи підзвітності шкіл та ін.); методологію оцінювання й інтерпретації нового в педагогіці; інновації в техніці або системах навчання тощо. Цілковито погоджуємося з думкою знаного вченого нашого часу В. Г. Кременя, що «лише інноваційна за своєю сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами глобалізації, є всебічно розвинутою, самостійною, самодостатньою особистістю» [9].

Поєднання традиційного й інноваційного сьогодні виступає головним трендом в освіті. Для сучасного українського суспільства надважливим завданням є вироблення перспективних орієнтирів розвитку та ефективних практик упровадження освітніх інновацій, реформування освітньої системи, трансформації її в ефективну модель освіти, яка відповідає міжнародним стандартам [1]. Разом із тим освітня інновація, базуючись на провідних світових трендах, повинна відповідати пріоритетам національної освітньої політики.

Вивчаючи досвід США в контексті освітніх інновацій, зауважимо,

що відповідальність за управління інноваційними грантами й політикою в Міністерстві освіти США покладено на Управління інновацій та вдосконалення (*Office of Innovation and Improvement*). Цей департамент стимулює освітні інновації шляхом упровадження нових стратегій та інвестування в інноваційні освітні програми і практику, керує 25 грантовими програмами, серед яких «Батьківські можливості та вдосконалення» (*Parental Options and Improvement*), Програма шкіл Хартії (*Charter Schools Program*), Програми з якості вчителів (*Teacher Quality Programs*), Інноваційні освітні програми (*Education Innovation Programs*). Також гранти, які координує це управління, включають інвестування в інновації за національною програмою США «Мистецтво в освіті» [8].

Інновації є невід'ємною частиною освітньо-педагогічної теорії та практики, оскільки саме за їхньою допомогою освіта робить поступальний крок уперед. Окрім того, інновації допомагають розв'язати низку проблем, що дає змогу істотно поліпшити стан економічного й культурного буття. Кожен член суспільства повинен усвідомлювати, що інновація сприяє виробленню новітніх результатів у будь-якій сфері життя. На сучасному етапі людство розвивається та вдосконалюється завдяки постійному пошуку інновацій, їх неперервному й ефективному впровадженню. Інновація – це не лише нововведення, а й здатність до нового мислення, до перегляду існуючих теорій, правил [10].

Разом із тим звертаємо увагу на провокаційну статтю професорки

Нью-Йоркського університету Д. Равіч «Чи справді освіті потрібні нові інновації в епоху науково обґрунтованих досліджень?», сповнену скепсису щодо інновацій в освіті та їх співвідношення з обґрунтованою практикою, яка була оприлюднена на конференції «Інновації в освіті» [11]. Ключовим питанням виступу професорки стало фінансування освітніх інновацій. «Найважливішим зусиллям щодо просування інновацій у Департаменті освіти стало створення Нової американської корпорації розвитку шкіл (*New American Schools Development Corporation, NASDC*). Цей проєкт зорієнтовано на запуск нового покоління американських шкіл. Мільйони доларів приватного фінансування було зібрано для того, щоб запровадити конкурс освітніх ідей. Понад 10 пропозицій профінансовано NASDC. Утім, жоден із цих проєктів не мав тривалого впливу на американську освіту, не створив загальноприйнятої моделі та не став справді інноваційним», – резюмує Д. Равіч. Аналізуючи американську систему освіти, вона зазначає, що окремі інновації в школах запроваджуються паралельно з чинними програмами, й тому часто можна спостерігати нашарування освітніх реформ одночасно із застосуванням застарілих шкільних програм [11].

Сьогодні школа є однією з наймасовіших суспільних інституцій, що виконує низку важливих функцій у соціумі. Відповідно до цього її завданням є забезпечення гармонійного розвитку особистості кожної дитини, можливостей реалізації індивідуального потенціалу задля формування спільного добробуту.

З огляду на зазначене в закладах загальної середньої освіти зростають вимоги до підготовки учнів, розширюються рамки освіти та спостерігається трансформація компетентностей. Згідно зі звітом Організації економічного співробітництва та розвитку, у всьому світі посилюються вимоги до якості освітніх послуг і покращення результатів навчання здобувачів освіти [12].

Однією з освітніх інновацій у закладах середньої освіти, яка успішно впроваджена у США та впливає на конкурентоспроможність освітнього закладу, є освітній ваучер (*school voucher*) [13]. Освітній ваучер – це довідка про державне фінансування учня в школі, яку обирає сам учень або його батьки. Окремі аспекти впливу освітніх ваучерів на підвищення успішності в державних школах Флориди відображено в дослідженні Дж. П. Грін і М. А. Вінтерс «Коли школи змагаються: вплив ваучерів на результати державних шкіл Флориди» (2003) [14]. Про активізацію впровадження освітніх ваучерів за президентства Д. Трампа йдеться в праці Р. Квінн і Т. Чеук «Шкільні ваучери в епоху Трампа: як політична ідеологія та релігія формують громадську думку» (2018) [15].

У США сформувалося поняття «ваучерна конкуренція» (*voucher competition*). Школа (державна чи приватна), в яку батьки подають цей документ, має право отримати від муніципалітету ту суму, яку він зобов'язаний видати на навчання дитини. Тому за навчання в приватній школі батьки вносять лише частину плати – різницю між повною вартістю навчання й компенсацією муніципалітету.

Зауважимо, що чисельність учасників ваучерних програм у США на початку 2020-х років зростає до 250 тис. Зокрема, у 15 штатах (Арканзасі, Вашингтоні, Вермонті, Вісконсіні, Джорджії, Індіані, Луїзіані, Мені, Меріленді, Міссісіпі, Огайо, Оклахомі, Північній Кароліні, Флориді, Юті) діють освітні ваучерні програми, що стали вже традиційними. В окремих штатах ваучер можна використовувати для покриття або відшкодування витрат на домашнє навчання [16].

Найбільшою шкільною програмою ваучерів у США є *Indiana Choice Scholarships Program* [17]. Упровадження освітніх ваучерів у штаті Індіана було пов'язане з прагненням усунути недоліки в системі громадської освіти та надати малозабезпеченим сім'ям можливість вибору місця навчання для своїх дітей – у державній чи приватній школі. Цей аспект детально висвітлено в науковій доповіді «Коли школи конкурують: вплив ваучерів на досягнення в державній школі Флориди» (2003) Манхеттенського інституту політичних досліджень (*Manhattan Institute for Policy Research*), фахівці якого досліджували ефективність застосування освітніх ваучерів у школах Флориди. Учені дійшли висновку, що державні школи, котрі розташовані поблизу приватних закладів освіти та приймають ваучери на навчання, упроваджують значно більше новацій у діяльність освітнього закладу з метою забезпечення якості освіти [18].

Групою дослідників Стенфордського університету США (*Stanford University*) проведено опитування представників різних верств насе-

лення щодо застосування освітніх ваучерів. Результати показали, що громадська думка залежить від низки чинників, таких як рівень доходу, освіти, релігійної й політичної ідеології, а також від типу ваучерної системи, яка застосовується в певному регіоні: орієнтовно 58 % респондентів схильні підтримати використання освітніх ваучерів на навчання в приватних школах, решта – в державних школах без видачі ваучера на освіту [15].

Отже, ця освітня новація, хоч і мала суперечливі прогнози на початку її запровадження, характеризується позитивним ефектом, високими показниками в навчанні дітей і впливом на посилення конкуренції між державними та приватними школами щодо надання освітніх послуг і забезпечення якості освіти.

Безперечно, запровадження інновацій у сфері освіти є надзвичайно важливим. Особливо це актуально під час пандемії COVID-19. Упродовж 2020–2021 рр. сфера освіти, в умовах адаптаційного режиму карантинних обмежень, перебуває в пошуку ефективних інновацій, зокрема щодо трансформації в онлайн-режим та переходу на дистанційну форму навчання.

Наголосимо, що під час пандемії дистанційне навчання вже стало нормою. Це еволюційний етап у наданні освітніх послуг, який став можливим завдяки глобальній цифровізації освітнього процесу. Цифрові технології в освіті є не лише інструментом, а й середовищем існування, що відкриває нові можливості, а саме: навчання в зручний час, проектування індивідуальних освітніх маршрутів, безперервної освіти.

Цифровізація вже змінила традиційну систему освіти в напрямі формування її нової якості, що характеризується збільшенням кількості віртуальних освітніх платформ, на базі яких відбувається електронне (дистанційне) навчання.

Цифровізація освіти потребує належного технічного й інформаційного супроводу, зокрема розроблення та впровадження національної ІТ-стратегії, забезпечення рівного доступу до електронних навчальних ресурсів, формування цифрової компетентності у здобувачів освіти й педагогічних працівників, ліквідації цифрового розриву тощо. Утім, подібні освітні інновації потребують узгодження дій на державному рівні всіх стейкхолдерів освіти, а також адаптації шкіл під час цифровізації освітнього процесу, переконфігурації навчального простору, змін у підходах до управління закладами освіти та освітнім процесом. Зокрема, програми дистанційного навчання мають бути спрямовані на розвиток компетенцій самонавчання й самомотивації учнів. Певна автономність навчання важлива й в умовах класичного навчального середовища, тим більше дистанційної освіти. Однак багато дітей, особливо молодшого шкільного віку, ще не набули достатньо розвинених навичок автономії для самонавчання. У програмах дистанційного навчання відсутні механізми, що дають змогу вчителям оцінювати знання учнів та забезпечувати зворотний зв'язок із ними. Наприклад, програми дистанційного навчання на основі телебачення або радіо – це односпрямовані інтерфейси, які не дають учителям можливості оцінювати

й коригувати навчальний процес. Коли учням бракує регулярного зворотного зв'язку від учителів, вони можуть не підтримувати свій поточний рівень навчання, а лише в разі потреби розвивати нові знання та навички шляхом самонавчання [19].

Наразі у США активно лобіюється питання елімінації цифрового розриву (*digital divide*). Докладно про це йдеться в колективному дослідженні С. Чандри, Х. Хілл, Т. Котарі, Л. Макбрайд і Н. Вадуганатан «Усунення цифрового розриву в освіті США – назавжди» (2021). Автори зауважують, що у 2020 р., коли внаслідок карантинних обмежень у всіх закладах освіти запровадили дистанційне навчання, було раптово виявлено масштаби цифрового розриву серед здобувачів освіти. Згідно з дослідженням Boston Consulting Group, проведеним спільно з Common Sense у 2020 р., 30 % дітей (а це орієнтовно 15–16 млн учнів) не мали належного інтернет-сервісу чи пристроїв електронного навчання для ефективного здобуття освіти з дому. Хоча це є проблемою в кожному штаті, цифровий розрив найвідчутніше впливає на студентів із сільських і південних громад Америки. Утім, найбільше проблема цифрового розриву стосується темношкірих здобувачів освіти, латиноамериканців та індіанців, а також дітей із сімей з низькими доходами. Водночас у США існує проблема низької цифрової й технічної грамотності. Усунення зазначених проблем разом із інвестуванням в інноваційні освітні технології, які базуються передусім на цифровізації, сприятиме покроковим змінам в освіті. Завдяки формуванню циф-

рових навичок науково-педагогічні працівники можуть осучаснювати та вдосконалювати методики навчання, упроваджувати інноваційні моделі освіти [20].

Цікавим є той факт, що Конгрес США після прийняття Закону CARES¹ ухвалив ще деякі законопроекти про відновлення економіки, в одному з яких передбачено додаткове фінансування освіти, включаючи витрати (понад 7 млрд дол.) на дистанційне навчання, зокрема на підключення закладів середньої освіти та шкільних бібліотек до Інтернету через державну програму E-Rate², з акцентом на вразливі спільноти американського суспільства. Такі інвестиції забезпечують американцям унікальну можливість на федеральному рівні закласти підґрунтя для ліквідації цифрового розриву, стимулюють розвиток цифрового навчання й мають вирішальне значення для формування освітньої політики.

Узагальнюючи викладене, констатуємо, що США справедливо утримує позиції світового лідера в галузі науково-технічних дослі-

¹ CARES Act – Закон про допомогу та економічну безпеку від коронавірусу, прийнятий у США в березні 2020 р. Передбачає стимулювання американської економіки на суму 2,2 трлн дол. Закон ухвалено 116-м Конгресом США та підписано Д. Трампом. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/CARES_Act.

² E-Rate – це загальноприйнята назва Програми шкіл і бібліотек Фонду універсального обслуговування США (Universal Service Fund). E-Rate надає пільги на оплату інтернет-послуг школам та бібліотекам із метою забезпечення їх доступу до телекомунікацій та Інтернету. Уряд надає понад 7 млрд дол. на розширення федеральної програми під'єднання E-Rate для шкіл і бібліотек, включно з наданням послуги доступного під'єднання Інтернету до домівок здобувачів освіти. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/E-Rate>.

джені та інновацій. Державні й приватні інвестиції в освіту забезпечують розвиток цієї сфери та є каталізатором і основою для інновацій. Інвестуючи в освіту й освітні інновації, уряд США забезпечує розвиток та економічну стабільність.

Як свідчить зарубіжний досвід, першочерговими питаннями, на які потрібно реагувати, є запровадження додаткового фінансування, адаптація змісту освіти (національних і регіональних курикулумів, освітніх програм, посібників та підручників) до нових умов, підтримка учнів із малозабезпечених сімей, співробітництво з батьками, приватними структурами, передусім провайдерами інтернет-послуг та ЗМІ [21].

Таким чином, результати проведеного дослідження дають змогу сформулювати рекомендації, що можуть становити перспективу для української освіти в контексті її реформування та імплементації найкращого зарубіжного освітнього досвіду в умовах дистанційного навчання, а саме:

– сприяти зміні акцентів в освітній діяльності, що спрямовані на

інтелектуальний розвиток учнівської молоді, зокрема формування цифрової компетентності;

– активізувати розроблення й упровадження інноваційних методик і успішних освітніх практик, наприклад освітніх ваучерів, що сприятиме розвитку конкурентоспроможності закладів середньої освіти, поліпшенню якості освітніх послуг, а також синхронізації освітніх стратегій України та провідних країн світу, інтенсифікації входження української освіти у глобальний освітній простір;

– адаптувати зміст освітніх програм до онлайн-навчання;

– забезпечити на державному рівні фінансову підтримку цифровізації загальної середньої освіти;

– унормувати законодавчу базу трансформації навчального процесу на онлайн-платформу;

– розглянути доцільність запровадження державних програм щодо забезпечення цифровими пристроями та пільговим доступом до Інтернету здобувачів освіти, що сприятиме розв'язанню проблеми цифрового розриву.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи : аналітико-методичні матеріали / за заг. ред. О. М. Топузова. Київ : Пед. думка, 2021. 192 с. DOI: <http://doi.org/10.32405/978-966-644-596-7-2021-192>.

2. Кремень В. Г., Ляшенко О. І., Локшина О. І. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : наук.-аналіт. доп. Київ : Пед. думка, 2020. 56 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/dopovid_v3_elektronka.pdf.

3. Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий–червень 2020 р.) : оглядове видання / упоряд.: О. І. Локшина, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, Н. В. Нікольська, М. М. Тименко, О. М. Шпарик ; наук. ред. О. І. Локшина. Київ : Авторитет, 2020. 36 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-0-4-2020-36>.

4. *Топузов О. М., Локшина О. І.* Освіта та навчання в контексті пандемії COVID-19 : наук.-допом. бібліогр. покажч. Київ : Авторитет, 2020. 76 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-3-0-2020-76>.

5. *Кравченко С. М.* Інноваційні освітні тренди: до постановки проблеми. *Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін»*, м. Суми, 20–21 квіт. 2021 р. Суми, 2021. С. 8–10. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725135/>.

6. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.

7. Innovation. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/innovation>.

8. What Do We Mean by «Innovation»? Programs. U.S. Department of Education. 2004. URL: <https://www2.ed.gov/about/offices/list/oii/about/definition.html>.

9. *Кремень В. Г.* Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати : монографія. Київ : Грамота, 2005. 448 с.

10. *Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю.* Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. Пропозиції НАПН України до Стратегії людського розвитку. *Вісник Національної академії педагогічних наук*. 2020. Т. 2. № 2. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3>.

11. *Ravitch D.* Does Education Really Need More Innovation in the Age of Scientifically Based Research? / U.S. Department of Education. 2008. URL: <https://www2.ed.gov/about/offices/list/oii/resources/20030415a.html>.

12. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / М. Мазорчук, Т. Вакулєнко, В. Терещенко та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 439 с. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf.

13. School voucher. *Wikipedia*. 2021. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/School_voucher.

14. *Greene J. P., Winters M. A.* When Schools Compete: The Effects of Vouchers on Florida Public School Achievement. Reports. 2003. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED480754.pdf>.

15. *Quinn R., Cheuk T.* School Vouchers in the Trump Era: How Political Ideology and Religion Shape Public Opinion. 2018. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED586964.pdf>.

16. *Кравченко С. М.* Шкільний ваучер як освітня новація. *Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»*, м. Тернопіль, 15–16 квіт. 2021 р. Тернопіль : СМТ «Тайп», 2021. С. 239–241. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725137/>.

17. Indiana Choice Scholarships. *Wikipedia*. 2021. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Indiana_Choice_Scholarships.

18. Manhattan Institute for Policy Research. URL: <https://www.manhattan-institute.org>.

19. *Джурило А.* До питання про вплив пандемії COVID-19 на оцінювання якості освіти в умовах дистанційного навчання. *Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук –2021»*, м. Чернігів, 22–23 квіт. 2021 р. Чернігів, 2021. С. 57–60. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725393/>.

20. *McBride L., Vaduganathan N.* Closing the Digital Divide in US Education – for Good. Related expertise: Education, K-12 Education / S. Chandra, H. Hill, T. Kothari et al. June 03, 2021. URL: <https://www.bcg.com/publications/2021/digital-access-in-united-states-education>.

21. Узагальнені рекомендації світової спільноти з протидії COVID-19 в освіті / О. Локшина, О. Глушко, А. Джурило та ін. *Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф.*

«Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій», м. Київ, 28 трав. 2020 р. Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 22–31. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>.

Svitlana Kravchenko

Ph. D. (History), Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine, svetlanazozulya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3350-4638>

**INNOVATION AS A TREND
IN GENERAL SECONDARY EDUCATION DEVELOPMENT:
THE UNITED STATES EXPERIENCE**

Abstract. *The aim of the study was to analyze some educational innovations in secondary education in the United States with a projection on the Ukrainian education system in terms of its reform and integration into the world educational space. Based on scientific analysis, the concept of educational innovation is specified. It is stated that innovation is not only an innovation but also the ability to think anew, to rethink existing theories and rules. The issue of financing educational innovations has been updated. The results of the introduction of an educational voucher in the US secondary education system on the example of individual states and the impact of the voucher system on the formation of the competitiveness of secondary education and improving the quality of educational services are studied. The results of Indiana's largest school voucher program, Indiana's Indiana Choice Scholarships program, are reviewed. The concept of the «digital divide» in the context of the transition to distance learning is studied. It is substantiated that for modern Ukrainian society the most important task is to develop promising guidelines for development and effective practices of educational innovations, reforming the educational system by transforming it into an effective model of education that would meet international standards. It is concluded that the digitalization of education requires appropriate technical and information support, including the development and implementation of a national IT strategy, ensuring equal access to e-learning resources, the formation of digital competence in students and teachers. Recommendations are offered that may be a prospect for the development of general secondary education in Ukraine based on the positive experience of the United States.*

Keywords: *distance learning, school voucher, educational innovation, digital divide.*

References

1. Topuzov, O. M. (Ed.). (2021). *Distance learning in quarantine: experience and prospects*. Kyiv: Pedahohichna dumka. DOI: <http://doi.org/10.32405/978-966-644-596-7-2021-192> [in Ukrainian].
2. Kremen, V. G., Lyashenko, O. I., & Lokshina, O. I. (2020). *General secondary education in Ukraine in the context of education in Europe: duration and structure*. Kyiv: Pedahohichna

dumka. Retrieved from https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/dopovid_v3_elektronka.pdf [in Ukrainian].

3. Lokshina, O. I. (Ed.). (2020). *The response of the world community to the challenges of COVID-19 in education (February-June 2020)*. Kyiv: Avtorytet. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-0-4-2020-36>. [in Ukrainian].

4. Topuzov, O. M., & Lokshyna, O. I. (2020). *Education and training under the COVID-19 pandemic*. Kyiv: Avtorytet. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-3-0-2020-76> [in Ukrainian].

5. Kravchenko, S. M. (2021). Innovative educational trends: to pose the problem. *Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change* (pp. 8-10). Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/725135/> [in Ukrainian].

6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). *About innovation activity* (Act No. 40-IV, July 4). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> [in Ukrainian].

7. Merriam-Webster. (2021). *Innovation*. Retrieved from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/innovation>.

8. U.S. Department of Education. (2004). *What Do We Mean by «Innovation»?* Retrieved from <https://www2.ed.gov/about/offices/list/oii/about/definition.html>.

9. Kremen, V. G. (2005). *Education and science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Realization. Results*. Kyiv: Gramota [in Ukrainian].

10. Kremen, V. G., Lugovyi, V. I., & Saukh, P. Yu. (2020). Education and science are the basis of innovative human development. Proposals of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine to the Human Development Strategy. *Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences*, 2(2), 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3> [in Ukrainian].

11. Ravitch, D. (2008). *Does Education Really Need More Innovation in the Age of Scientifically Based Research?* Retrieved from <https://www2.ed.gov/about/offices/list/oii/resources/20030415a.html>.

12. Mazorchuk, M., Vakulenko, T., Tereshchenko, V., Bychko, G., Shumova, K., Rakov, S., ...& Gorokh, V. (2019). *National report on the results of the international survey on the quality of education PISA-2018*. Kyiv: Ukrainian Center for Educational Quality Assessment. Retrieved from https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf [in Ukrainian].

13. Wikipedia. (2021). *School voucher*. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/School_voucher.

14. Greene, J. P., & Winters, M. A. (2003). *When Schools Compete: The Effects of Vouchers on Florida Public School Achievement*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED480754.pdf>.

15. Quinn, R. & Cheuk, T. (2018). *School Vouchers in the Trump Era: How Political Ideology and Religion Shape Public Opinion*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED586964.pdf>.

16. Kravchenko, S. M. (2021). School voucher as an educational innovation. *Development of professional skills of a teacher in the conditions of a new socio-cultural reality* (pp. 239–241). Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/725137/> [in Ukrainian].

17. Wikipedia. (2021). *Indiana Choice Scholarships*. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/Indiana_Choice_Scholarships.

18. Manhattan Institute for Policy Research. (n. d.). Retrieved from <https://www.manhattan-institute.org>.

19. Dzhurylo, A. (2021). On the impact of the COVID-19 pandemic on the assessment of the quality of education in the context of distance learning. *Current issues of theory and*

practice in the field of law, education, social and behavioral sciences – 2021 (pp. 57–60). Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/725393/> [in Ukrainian].

20. Chandra, S., Hill, H., Kothari, T., McBride, L., & Vaduganathan, N. (2021). *Closing the Digital Divide in US Education – for Good*. Retrieved from <https://www.bcg.com/publications/2021/digital-access-in-united-states-education>.

21. Lokshina, O., Glushko, O., Dzhurylo, A., Kravchenko, S., Nikolskaya, N., Tymenko, M. & Shparyk, O. (2020). Generalized recommendations of the world community on counteracting COVID 19 in education. *Comparative and international education — 2020: globalized space of innovations* (pp. 22–31). Kyiv; Bila Tserkva: Avtoritet. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020> [in Ukrainian].